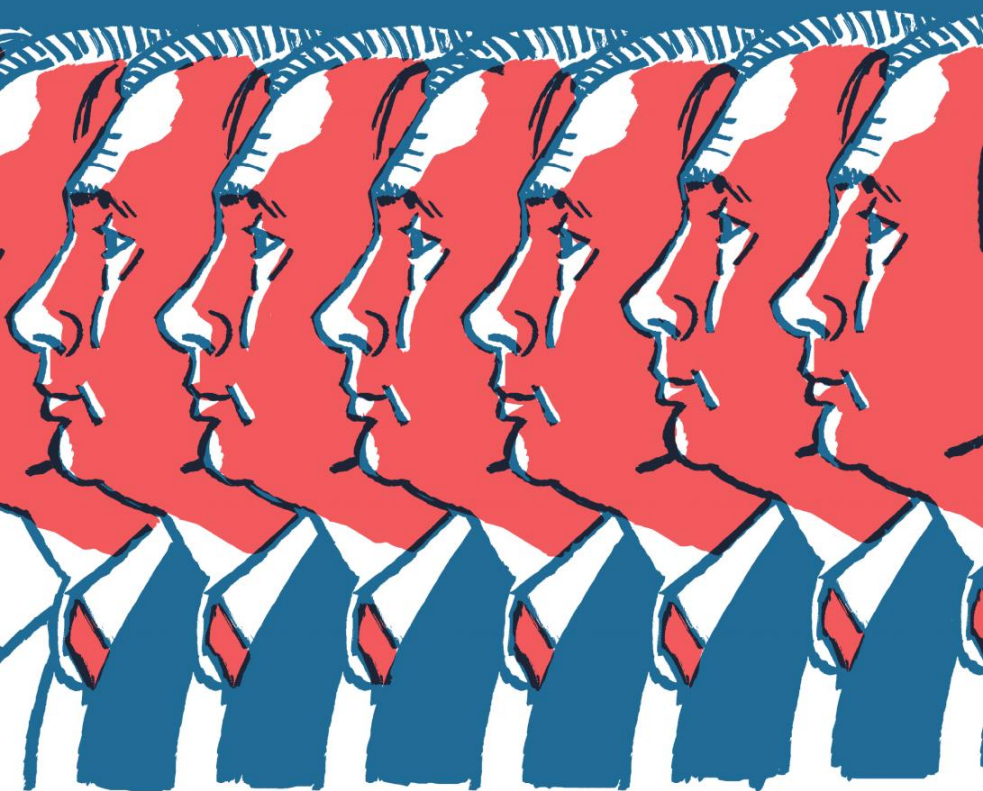

MARK GALEOTTI

Musíme si promluvit o Putinovi

PŘELOŽILA MARKÉTA MUSILOVÁ

Jak se Západ mýlí v nebezpečném vládcí Ruska

**Pa
se
Ka**

Musíme si promluvit o Putinovi

**aneb Jak se Západ mýlí
v nebezpečném vládcí Ruska**

MARK GALEOTTI

PŘELOŽILA MARKÉTA MUSILOVÁ

WE NEED TO TALK ABOUT PUTIN

Copyright © Mark Galeotti, 2019

First published by Ebury Press in 2019.

Ebury Press is part of the Penguin

Random House group of companies.

Translation © Markéta Musilová, 2019

Cover Illustration © Alexey Klyuykov, 2019

ISBN 978-80-7637-074-6 (EPUB)

ISBN 978-80-7637-076-0 (MOBI)

ISBN 978-80-7637-075-3 (PDF)

„Putin je mnohem příjemnější člověk než já.“

DONALD TRUMP, 2015

Obsah

ÚVOD:	Proč je třeba o Putinovi mluvit	9
	Další doporučená literatura	13
	Putin v datech	15
	Osoby a obsazení	17
KAPITOLA 1:	Putin je judista, nikoliv šachový velmistr	21
KAPITOLA 2:	Putin byl příslušníkem KGB, ale jiným, než byste si mysleli	33
KAPITOLA 3:	Putin nemá v plánu obnovit Sovětský svaz, natož carismus	43
KAPITOLA 4:	Putin vnímá peníze jako prostředek, ne jako cíl	53
KAPITOLA 5:	Putin není filozof a Rusko není Mordor	61
KAPITOLA 6:	Putin neriskuje – není to žádný macho dobrodruh	69
KAPITOLA 7:	Putin je i není populární	77
KAPITOLA 8:	Putin je svým lidem věrný	87
KAPITOLA 9:	Putinovi nepřátelé ne vždy umírají	95
KAPITOLA 10:	Putin je prostě jen obyčejný chlápek	101
KAPITOLA 11:	Chtěl by Putin z kola ven?	109

ÚVOD:

Proč je třeba o Putinovi mluvit

„Bílý králík“ se v Moskvě považuje za kvintesenci tzv. „nové ruské“ restaurace. Pod skleněnou kupolí vypínající se nad luxusním nákupním centrem nedaleko stalinistické gotické věže ministerstva zahraničí se ukrývá místo, kde dámským návštěvnicím přistaví židličky vyhrazené čistě pro jejich kabelky, kde účet (dosti mastný) přinesou v *matrjošce* a kde si fúzi tradiční ruské kuchyně s mezinárodní představují tak, že vymyslí zmrzlinu s příchutí borovice. Jsem až moc chudý a (pokud jde o chuť) nevyhraněný člověk, než abych se stal jejím fanouškem, každopádně to je restaurace skutečně velkolepá a prestižní a rozhodně patří mezi místa, kde byste měli být viděni. Nemělo mě tedy překvapit, že když si někdejší zaměstnanec prezidentské kanceláře (kancléřství Vladimira Putina, tedy nejmocnější instituce v Rusku) měl vybrat místo, kam jít na oběd, zvolil právě „Bílého králíka“. Ani cenově přemrštěné jídlo a spousta (samozřejmě) krymského vína mu však nedokázaly doopravdy rozvázat jazyk. Přínosnějšími částmi konverzace byly pouze chvíle, kdy se pustil do poněkud zdlouhavé a neuctivé kritiky Západu kvůli tomu, že jeho „šéfovi“ dlouhodobě nerozumí.

„Jako vážně, četl jsem všechny ty žvásty ve vašich novinách, které vykládají vaši politici a smolí vaši experti, a opravdu

nechápu, kam na to chodí. Žádný div, že jsme se octli v téhle bryndě. A víte co?" Zamával skoro dopitou sklenicí a zamračil se na mě, jako bych tu zastupoval všechny západní novináře, politiky a politology. „Dost mi to zkomplikovalo práci.“ V čem? „Jak s vámi máme vycházet, když nás ve skutečnosti nevidíte ani neslyšíte? Když si vykládáte každé prezidentovo slovo, jak se vám zlíbí, a děláte z každého prdu bůhvíco? Mým úkolem bylo navázat s vámi komunikaci, jenže bez ohledu na to, co jsme řekli, co jsme použili v jeho projevech, si stejně všichni byli jistí, že vědí nejlíp, co jsme měli na mysli, aniž by záleželo na tom, co jsme řekli doopravdy. Všichni jsou totiž přesvědčeni, že Vladimira Vladimiroviče znají.“

Promluvme si o Putinovi. Jako vážně. Nejen kvůli tomu, že je, ať se vám to líbí nebo ne, jedním z nejdůležitějších lidí na planetě, či kvůli tomu, jak si prostřednictvím geopolitického vlivu pohrává se Západem a obratně využívá blamáže, zastrašování, memů a peněz. Jednou z příčin je mimo jiné i to, že se stal globálním symbolem, který si každý vykládá po svém. Jak ten podrážděný a již značně podroušený úředník naznačoval, má se to s Putinem obdobně jako s Rorschachovým testem inkoustových skvrn, který využívají psychologové. Každá barevná skvrna je záměrně ambivalentní a to, jak ji interpretujeme, vypovídá o procesech probíhajících v našem mozku mnohem lépe, než co skutečně stojí na papíře.

Ironií osudu je, že i když se Putin drží na výsluní celosvětové politiky již skoro dvacet let, máme k dispozici jen jeho biografie a směšné kalendáře s jeho obnaženým hrudníkem. Třebaže je odjakživa vděčným terčem satiry a objektem zájmu všelijakých odborníků, ve skutečnosti o něm zhola nic nevíme. Je to tvrdý autokrat, nebo naopak spasitel utiskovaného národa? Veterán z KGB, nebo pobožný křesťan? Geniální hráč na globální geopolitické šachovnici, nebo pohodlný

kleptokrat? Putin má v sobě kousek od každého, ale nic z toho jej ve skutečnosti plně nevystihuje – a o to tu běží. Putin si úzkostlivě střeží své soukromí – nejen kvůli sobě, ale také v zájmu své rodiny, nejen s ohledem na voličské preference, ale i z politické vypočítavosti. Díky této jeho nedostižnosti si tak může každý stvořit svého vlastního Putina.

Jedním z důvodů, proč jsem tuto knihu napsal, je nechuť, již pocituji nad všemi těmi povrchními karikaturami (a nejen na Západě), které se ho snaží vystihnout. Vzpomínám si na jednoho nově zvoleného evropského velvyslance v Moskvě, který plácal cosi o tom, „že k tomu, aby člověk pochopil, kdo je Putin, stačí prostě jen vědět o jeho výcviku v KGB“. Kdyby to bylo takhle prosté, proč bychom se pak ve spojitosti s Putinem neustále dopouštěli tolika omylů? Dost možná způsobilo naše odcizení se Rusku i něco jiného, rozhodně je však nad slunce jasné, že západní diplomacie už mnohokrát selhala. Dopustila, aby její potenciální pragmatický spojenec z počátku tisíciletí zahořkl, a to do takové míry, že Putin v roce 2007 dokonce uvažoval o přímé konfrontaci. Bezzubá reakce na ruskou invazi do Gruzie v roce 2008 dala Moskvě jistotu, že následný vpád na Ukrajinu v roce 2014 vyvolá jen dočasné a symbolické protesty. Nejen Putina, ale i celou řadu lidí z jeho politického establishmentu to navíc utvrdilo v názoru, že Západ je na jedné straně až moc slabý na to, aby se ho bylo třeba bát, na straně druhé až příliš nebezpečný, aby ho bylo radno ignorovat. A hlavně se diplomacii nepodařilo přesvědčit Rusy o tom, že rozhodně není pravda, že bychom k nim, k jejich zemi a kultuře chovali nenávisť. A to vše hlavně (nebo do větší míry) souvisí s tím, jak špatně k Putinovi a Rusku přistupujeme – jenže my jsme se k nim oprávněně chovali špatně a ve většině případů to bylo proto, že jim nerozumíme.

V této knize se pokusím nastínit komplexní obrázek Vladimira Putina a spolu s ním i obrázek současného Ruska. Mohu se přitom opřít o tolik desetiletí trvající zkušenost s Ruskem, že se to až stydím přiznat – o všechnen ten čas, který jsem strávil na cestách do Ruska, všechny ty hovory, počínaje venkovskými policisty a konče moskevskými úředníky, kdy jsem se s nimi opíjel a uplácel je. Ani v nejmenším nechci tvrdit, že mám ve všem pravdu, nebo že se všichni ostatní mylí. Tato kniha není primárně určena pro mé učené kolegy, proto prosím o shovívavost, pokud jde o užitý tón, její stručnost či absenci odkazů a poznámek pod čarou. Mnohem spíše je určena každému, kdo se o tuto enigmatickou postavu zajímá, komu vrtá hlavou, proč kolem Putina panuje takový humbuk a hysterie. Doufám, že se mi tím, že se zaměřím na některé nejběžnější a zároveň nejspornější fámy, které o Putinovi kolují, podaří ty nejnebezpečnější z nich i vyvrátit. Samozřejmě se ani já neubráním určitým argumentačním faulům a přílišné generalizaci a rozhodně tu netvrdím, že se všemi těmito věcmi, nebo alespoň některými z nich, jsou zajedno i všichni politici, akademici nebo odborníci. Prostě tím chci jen říct to, že celá ta devalvace veřejného diskurzu o Putinovi a Rusku, všechna ta kupíci se kliše a pokřivené vnímání v obou táborech jsou strašlivě skličující. Čím je svět složitější, tím častěji ho vnímáme a interpretujeme až příliš jednoduše a bez patřičných nuancí. A to je právě to, o čem bychom si měli taktéž promluvit – ale ne dřív, než probereme samotného Putina.